

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 5 grudnia 2017 r.

Adam Bodnar

VII.7037.116.2017.KD

Pani

Anna Zalewska

Minister Edukacji Narodowej

Rzecznik Praw Obywatelskich, stojąc na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP oraz w innych aktach normatywnych, z uwagą analizuje wszelkie sygnały dotyczące problemów z organizacją i funkcjonowaniem systemu oświaty.

W związku z wpływającymi skargami obywateli Rzecznik powziął informację **o problemach uczniów pełnoletnich z właściwym uregulowaniem ich praw i obowiązków w statucie szkoły.**

W ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 59 ze zm.; dalej jako: *Prawo oświatowe*) brak jest szczegółowych przepisów regulujących zasady usprawiedliwiania nieobecności uczniów pełnoletnich w szkole, zwalniania się ich z zajęć lekcyjnych, czy też wyrażania zgody na wycieczki szkolne. Sprawa ta, jako że dotyczy praw i obowiązków uczniów, określana jest w statucie szkoły.

Postanowienia statutu szkoły – jak wynika ze skarg obywateli – często zakazują możliwości samodzielnego usprawiedliwiania nieobecności w szkole, zwalniania z zajęć lekcyjnych, czy też wyrażania zgody na wycieczki szkolne przez uczniów pełnoletnich. Wówczas jedynym rozwiązaniem, dopuszczanym przez statut szkoły jest złożenie

odpowiedniego oświadczenia przez przedstawicieli ustawowych, najczęściej rodziców pełnoletniego ucznia.

Mając na względzie powyższe, należy zwrócić uwagę na to, że sytuacja prawna osoby pełnoletniej różni się od sytuacji prawnej dziecka. Prawa i obowiązki uczniów zależą między bwoiem innymi od ich wieku. Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.; dalej jako: k.c.), pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności. Z kolei art. 10 k.c. określa, że pełnoletnim jest ten, kto ukończył osiemnaście lat lub małoletni, który zawarł małżeństwo. Konsekwencją powyższych uregulowań jest art. 92 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. z 2017 r. poz. 682), który stanowi, że dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską do osiągnięcia pełnoletności. Z chwilą uzyskania pełnoletności dana osoba może samodzielnie wpływać na swoją sytuację prawną, kształtowaną dotąd w wyniku działania jej przedstawicieli ustawowych. Rodzice tracą zatem prawo reprezentowania dziecka przed organami administracji publicznej. Nie mogą już dłużej składać oświadczeń woli w imieniu dziecka, o ile nie uzyskają od niego odpowiedniego upoważnienia. Co do zasady więc pełnoletnia osoba powinna mieć możliwość do samodzielnego decydowania o sobie.

Rzecznik ma na uwadze to, że każdy uczeń szkoły, niezależnie od wieku, poddany jest szczególnemu reżimowi prawnemu, który jest kształtowany nie tylko przez akty prawa powszechnie obowiązującego, jak Konstytucja RP, ustawy, ale również akty wewnętrzne szkoły. **Statut szkoły, jako akt prawa wewnętrznego, nie może jednak regulować kwestii zdolności do czynności prawnej odmiennie niż czyni to akt wyższego rzędu, jakim jest Kodeks cywilny.**

Innym, również istotnym problemem, na który wskazują w swoich skargach obywatele jest ustanowienie w statucie szkoły zakazu opuszczania budynku, czy terenu szkoły w czasie przerw przez uczniów. Zakaz ten skierowany jest także do uczniów pełnoletnich. Decyzja o umieszczeniu takiego zakazu w statucie szkoły z pewnością podyktowana jest względami bezpieczeństwa, co jest dla Rzecznika zrozumiałe. **Niemniej jednak z prawnego punktu widzenia nie istnieją wyraźne przepisy dotyczące wychodzenia uczniów na przerwach poza budynek czy teren szkoły.** Obowiązuje

bowiem rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), które stanowi wyłącznie, że uczniom w czasie przerw należy w miarę możliwości zapewnić wypoczynek na świeżym powietrzu, zaś do nauczycieli należy zapewnienie uczniom bezpieczeństwa w szkole (§ 14 rozporządzenia). W ocenie Skarżących takie zakazy zawarte w statutach szkoły nadmiernie ingerują w wolność pełnoletnich uczniów, która pozostaje pod ochroną konstytucyjną.

Rzecznik pragnie także zaznaczyć, że ma na uwadze to, że zgodnie z art. 114 zd. 1 *Prawa oświatowego*, właściwy kurator oświaty może uchylić statut lub niektóre jego postanowienia, jeżeli stwierdzi, że są one sprzeczne z prawem, w szczególności z przepisami prawa oświatowego. Wydaje się jednak, że **wskazane powyżej problemy wymagają rozwiązania mającego charakter kompleksowy. Z informacji posiadanych przez Rzecznika wynika, że w Ministerstwie Edukacji Narodowej trwały już prace legislacyjne nad całościowym uregulowaniem statusu prawnego pełnoletnich uczniów. Nie doczekały się one jednak pozytywnego zakończenia.**

Mając powyższe na względzie, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2017 r. poz. 958), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie, w tym o wskazanie, w jaki sposób Ministerstwo Edukacji Narodowej zamierza rozwiązać powyżej wskazane problemy.

[Adam Bodnar]